

Innst. 252 L

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument 8:32 L (2012–2013)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Kari Kjønnaas Kjos, Ib Thomsen og Øyvind Korsberg om lov om endring i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. (åpningstider og salg i forbindelse med helligdager)

Til Stortinget

Sammendrag

Det fremmes i dokumentet følgende forslag:

«I

I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. skal § 3-4 lyde:

§ 3-4 *Tidsinnkrenkning for salg fra AS Vinmonopolets utsalg*

Salg fra AS Vinmonopolets utsalg kan skje fra kl. 08.30 til kl. 18.00.

Åpningstiden for AS Vinmonopolets utsalg fastsettes av *departementet*.

II

Loven trer i kraft straks.»

Forslagsstillerne viser til at § 3-4 i alkoholloven legger noen politisk bestemte rammer for tidspunkter for tillatt salg og utlevering av alkohol. I henhold til alkoholloven kan alkoholholdig drikk gruppe 2 og 3 selges fra Vinmonopolets utsalg mellom kl. 08.30 og kl. 18.00 på hverdager, mens salget skal opphøre kl. 15.00 dagen før søn- og helligdager. I tillegg er salg

og utlevering av alkoholholdig drikk på Vinmonopolet forbudt på søn- og helligdager, 1. og 17. mai, på stemmedagene for stortingsvalg, fylkestingsvalg, kommunestyrevalg og folkeavstemning vedtatt med lov, samt jul-, nyttårs-, påske- og pinseften.

Forslagsstillerne viser videre til at representanter for ulike partier har tatt til orde for å endre lovgivningen på området. Dette mener forslagsstillerne er svært positivt, og de ønsker slike initiativ velkomne.

Forslagsstillerne mener at regelverket, slik det er i dag, skaper irritasjon hos publikum.

Forslagsstillerne mener videre at man må tilnærme seg temaet åpningstider fra en prinsipiell side, og at tilbud og etterspørsel egner seg bedre enn lovverk til å regulere åpningstider.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Thomas Breen, Tove Karoline Knutsen, Sonja Mandt, Wenche Olsen og Anita Orlund, fra Fremskrittspartiet, Jon Jæger Gåsvatn, Kari Kjønnaas Kjos og Morten Stordalen, fra Høyre, lederen Bent Høie, Sonja Irene Sjøli og Erna Solberg, fra Sosialistisk Venstreparti, Audun Lysbakken, fra Senterpartiet, Kjersti Toppe, og fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Hjemdal, viser til at representantforslaget handler om endringer i § 3-4 i lov om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. (alkoholloven). Denne loven legger etter komiteens mening noen politisk bestemte rammer for tidspunkter for tillatt salg og utlevering av alkohol. Representantforslaget innebærer, slik komiteen ser det, en lovendring som innebærer at salg fra Vinmonopolet

av alkoholholdig drikk som inneholder over 4,7 volumprosent alkohol vil være tillatt mellom klokken 08.30 og 18.00 alle dager.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at dette også vil kunne åpne for salg på søn- og helligdager, på 1. og 17. mai, på valgdager, og på jul-, påske-, pinse- og nyttårsaftnen. I tillegg vil forslaget åpne for utvidede salgstider på dager før søn- og helligdager. Flertallet mener at dette vil være en vesentlig endring av loven.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til svarbrev av 15. februar 2013 fra helse- og omsorgsminister Jonas Gahr Støre og er enig i at alkohol ikke er en ordinær vare, og at alkoholbruk følges av en rekke skadevirkninger. Flertallet viser også til behandling og merknader i Innst. 207 S (2012–2013) til Meld. St. 30 (2011–2012) «Se meg!» der flertallet slår fast at begrenset tilgjengelighet til alkoholholdig drikk bidrar til å begrense skadeomfanget. Flertallet viser til at Vinmonopolet har stor legitimitet i befolkningen, og at majoriteten mener at ordningen er god.

Flertallet mener det er viktig med en restriktiv rusmiddelpolitikk for å begrense skader og problemer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, merker seg at representantforslaget refererer til mediedebatten som representanter fra flere partier har deltatt i, om å endre Vinmonopolets åpningstider før helligdager og på valgdager. Flertallet viser til svarbrevet av 15. februar 2013 fra helse- og omsorgsminister Jonas Gahr Støre og slutter seg til statsrådets vurderinger.

Flertallet viser til at reguleringer av og restriksjoner på salg og skjenking av alkohol, alkoholavgifter og vinmonopolordningen er sentrale strategier for å regulere tilgjengeligheten til alkohol. I løpet av få år har alkoholforbruket i Norge økt betraktelig. Det samlede alkoholforbruket, inkludert det uregistrerte, ble i 2010 anslått å være i overkant av 8 liter per innbygger over 15 år. Tilsvarende tall for 1995 var om lag 5,4 liter. Norske kvinners økende alkoholkonsum gir særlig grunn til bekymring. Det har vært en sammenhengende økning i kvinners alkoholkonsum siden 1970-tallet. Få land har færre avholdende kvinner enn Norge. Folkehelseinstituttet har anslått at mellom 50 000 til 150 000 barn bor

sammen med foreldre med et risikofylt alkoholkonsum.

Flertallet foreslår at representantforslaget vedlegges protokollen.

Komiteen setter stor pris på Helsedirektoratets opplysningskampanjer før høytider om fornuftig alkoholbruk ut fra hensyn til barns oppvekstvilkår.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at åpningstidene til Vinmonopolet har fungert godt for majoriteten av befolkningen i mange år. De fleste som skal ha en bedre middag, husker som regel å kjøpe inn alkohol innenfor Vinmonopolets åpningstider. Av hensyn til barn og den generelle folkehelsen gjør det heller ingenting om man feirer høytider som jul uten påvirkning av alkohol. Julen er tross alt barnas høytid fremfor noen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre registrerer at statsråden i sitt svarbrev uttrykker motstand mot det fremlagte forslaget med bakgrunn i at dette vil sørge for åpent vinmonopol alle dager. Disse medlemmer vil påpeke at dette i så fall kommer utelukkende av regjeringens egen vilje til å holde AS Vinmonopolets utsalg åpne alle dager, inkludert helligdager.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener lovverket ikke er riktig sted å detaljregulere åpningstider, og mener videre at regjeringen kan benytte seg av bestemmelsen i det som er foreslått som annet ledd: «Åpningstiden for AS Vinmonopolets utsalg fastsettes av departementet.» Disse medlemmer mener dette gir staten som eier den fullmakten som trengs for å holde Vinmonopolet stengt alle helligdager, samt øvrige dager etter ønske og behov. Det fremlagte forslaget ivaretar alle hensyn knyttet til regulering, frihet og tilgjengelighet som har fremkommet i diskusjonene omkring åpningstider, helligdager og «dagen før helligdag», og disse medlemmer fremmer derfor et forslag i tråd med det flere partier har ytret seg positivt til, nemlig å oppheve åpningsforbudet dagen før helligdag.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«I

I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. skal § 3-4 første og andre ledd lyde:

Salg fra AS Vinmonopolets utsalg kan skje fra kl. 08.30 til kl. 18.00.

Åpningstiden for AS Vinmonopolets utsalg fastsettes av departementet.

II

Loven trer i kraft straks.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil understreke at forslaget innebærer at loven bare setter en ytre ramme for når Vinmonopolet skal holde åpent. Innenfor denne rammen skal departementet ha anledning til å gjøre ytterligere avgrensninger. I denne sammenheng vil disse medlemmer understreke at de ikke vil åpne for at Vinmonopolet skal holde åpent 1. mai, 17. mai, søn- og helligdager. Disse medlemmer vil også understreke at det skal være opp til Vinmonopolet selv om det anser det som kommersielt hensiktsmessig å utnytte det mulighetsrommet denne lovendringen gir for å utvide åpningstidene.

Disse medlemmer viser til Innst. 207 S (2012–2013) der komiteens flertall, bestående av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, uttalte:

«Flertallet mener at Vinmonopolet er et viktig element i norsk alkoholpolitikk, som har tjent oss godt. Men flertallet vil understreke at ordningens legitimitet har vært helt avhengig av at Vinmonopolet har modernisert seg både med tanke på service og tilgang.»

Disse medlemmer viser til at de selv da også bemerket at «dette er et eksempel på at liberaliseringer har tjent en politikk som begrenser alkoholskade i samfunnet». Dette vil disse medlemmer også i denne sammenheng understreke.

Disse medlemmer viser til Innst. 267 L (2010–2011) om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og lov 19. juni 1931 nr. 18 om Aktieselskapet Vinmonopolet, der komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre påpekte følgende:

«...Vinmonopolet imidlertid har salgstidsbegrensninger som oppfattes som urimelige. I motsetning til salg av gruppe 1-produkter fra dagligvarehandelen kan ikke Vinmonopolet ifølge dagens lov ha åpent jul, nyttår, påske og pinseften. Disse medlemmer mener at disse dagene må behandles som ordinære salgsdager før søn- og helligdager, og at det må være opp til Vinmonopolet å vurdere om det øn-

sker å ha åpent disse dagene. Vinmonopolet kan imidlertid ikke ha åpent hvis kommunestyrene har innført salgsbegrensninger for steder med kommunal salgsbevilling.

Disse medlemmer viser til at verken salgssteder med kommunal salgsbevilling eller Vinmonopolet kan selge alkohol på stemmedager for stortingsvalg, kommunestyrevalg, fylkestingsvalg eller folkeavstemningsvalg. Dette mener disse medlemmer ikke har en alkoholpolitisk begrunnelse i dag og at det heller ikke har betydning for valgdeltakelsen.»

På denne bakgrunn fremmet disse medlemmer forslag til endringer i § 3-4 som begrenset Vinmonopolets salgsbegrensninger til søn- og helligdager, 1. og 17. mai. Disse medlemmer mener dette er fornuftige begrensninger. Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. skal § 3-4 tredje ledd lyde:

Salg fra AS Vinmonopolets utsalg er forbudt på søn- og helligdager, 1. og 17. mai.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. skal § 3-4 tredje ledd lyde:

Salg fra AS Vinmonopolets utsalg er forbudt på søn- og helligdager, 1. og 17. mai.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

I

I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. skal § 3-4 første og andre ledd lyde:

Salg fra AS Vinmonopolets utsalg kan skje fra kl. 08.30 til kl. 18.00.

Åpningstiden for AS Vinmonopolets utsalg fastsettes av departementet.

II

Loven trer i kraft straks.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen viser til representantforslaget og merknadene og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:32 L (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Kari Kjønås Kjos, Ib Thomsen og Øyvind Korsberg om lov om endring i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. (åpningstider og salg i forbindelse med helligdager) – vedlegges protokollen.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 21. mars 2013

Bent Høie

leder

Sonja Mandt

ordfører

Vedlegg**Brev fra Helse- og omsorgsdepartementet v/statsråden til helse- og omsorgskomiteen, datert 15. februar 2013**

Uttalelse til Dokument nr. 8:32 L (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Kari Kjønnaas Kjos, Ib Thomsen og Øyvind Korsberg om lov om endring i lov 2. juni 1989 nr 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v.

Jeg viser til brev av 23. januar 2013 fra Stortingets helse- og omsorgskomite vedrørende Dokument 8:32 L (2012–2013), hvor det bes om min uttalelse til ovennevnte representantforslag. Representantforslaget innebærer at salg fra Vinmonopolet av alkoholholdig drikk som inneholder over 4,7 volumprosent alkohol etter loven ville være tillatt mellom klokken 08.30 og 18.00 alle dager. Dette ville åpne for salg på søn- og helligdager, på 1. og 17. mai, på valgdager, og på jul-, påske-, pinse- og nyttårsaften. I tillegg ville forslaget åpne for utvidede salgstider på dager før søn- og helligdager. Etter mitt syn vil et slikt forslag være uheldig.

Alkohol er ingen ordinær vare, og alkoholbruk følges av en rekke skadevirkninger. Ifølge WHO er alkohol den nest største risikofaktoren for sykdomsbyrde i Europa (Global Health Risks, WHO 2009). Skadevirkningene avgrenser seg ikke til den enkelte bruker, men gjør seg også gjeldende for pårørende, tredjepersoner og samfunnet. Det vi kaller for passiv drikking er et stort problem for mange.

Forskning viser at begrenset tilgjengelighet til alkoholholdig drikk bidrar til å begrense skadeomfanget. Størstedelen av skadene som følger av inntak av alkohol skyldes ikke stordrikkere, men den store andelen av befolkningen som drikker av og til. Vi må derfor ikke bare ha en solidarisk alkoholpolitikk, men en restriktiv alkoholpolitikk. Den restriktive rusmiddelpolitikken er først og fremst begrunnet med hensynet til skader og problemer forårsaket av det store flertallet. Dette er grunnen til at salg og skjen-

king av alkoholholdig drikk er regulert, bl.a. gjennom salgs- og skjenketider, og ikke overlatt til en ren markedsregulering.

Jeg vil påpeke at vi som samfunn ikke bare kan se på hva vi skal ha frihet til, men også hva vi skal ha frihet fra. Tidsinnskrenkninger for salg fra Vinmonopolet må ses i denne sammenheng.

Et stort flertall av befolkningen er fornøyd med vinmonopolordningen slik den er i dag. Ordningen sikrer befolkningen kontrollert tilgjengelighet til alkoholholdig drikk, samtidig som den begrenser tilgjengeligheten på en god måte.

Jeg vil bemerke at forslaget ville føre til at alkoholloven behandlet vin og annen drikk som selges på Vinmonopolet mindre strengt enn øl og andre alkoholsvakere produkter som selges i dagligvarehandelen. Jeg vil vise til at norsk alkoholpolitikk, jf. blant annet Meld. S. 30 (2011–2012) Se meg! En helhetlig rusmiddelpolitikk, bygger på et prinsipp om at vi bør regulere produkter med større skadepotensial, herunder alkoholsterke produkter, strengere enn produkter med lavere risiko. Det vil derfor være inkonsekvent å åpne for salg av vin mv. fra Vinmonopolet på søn- og helligdager og andre dager når dagligvarehandelen ikke kan selge øl disse dagene.

Selv om vi alltid må vurdere om det er behov for å foreta justeringer i regelverket, må alle hensyn vektlegges og vi må vurdere hvilke konsekvenser eventuelle endringer får for helheten i regelverket og for skadeomfanget. Hovedbudskapet mitt er dette: Dagens monopolordning er god. Vi arbeider for å redusere alkoholskadene, ikke minst for at færre utsettes for passiv drikking. Jeg kan ikke se at totaliteten i forslaget ivaretar folkehelsehensynet i tilstrekkelig grad og jeg vil derfor ikke støtte representantene Horne, Kjos, Thomsen og Korsberg sitt forslag.

